

HARTKATHETERISATIE

Onderzoek en behandeling

Help je mee?

Iedereen een gezond hart, voor nu én later! Dat is ons doel en daar werken we aan. Maar dat kunnen we niet alleen. Jouw hulp en steun is nodig om de hartgezondheid van Nederland te verbeteren.

Help mee met tijd

- Meld je aan als vrijwilliger of collectant
- Volg een reanimatiecursus en meld je aan als burgerhulpverlener
- Doe de Spoedcursus en leer hoe je een beroerte, hartinfarct en hartstilstand herkent

Kijk voor meer informatie op hartstichting.nl/help-mee-met-tijd

Help mee met geld

- Doneer via een schenking
- Word maandelijks donateur
- Doe een zakelijke gift

Een bijzondere manier om ons te steunen is door de Hartstichting op te nemen in je testament. Ongeveer één op de drie onderzoeken wordt mogelijk gemaakt door giften via testament.

Kijk voor meer informatie op hartstichting.nl/help-mee-met-geld

Of scan de QR-code.

Hartelijk dank voor je bijdrage!

Inhoudsopgave

Waarover gaat deze folder?	5
Redenen voor een hartkatheterisatie	6
Wat is een hartkatheterisatie?	7
Voor de hartkatheterisatie	9
Hoe gaat een hartkatheterisatie?	11
Wat merk je van de hartkatheterisatie?	12
De risico's	13
Na de hartkatheterisatie	15
Weer naar huis	16
De uitslag van het onderzoek	17
Waar vind je meer informatie?	18
Meer weten over gezond leven en eten?	19
Iedereen een gezond hart, voor nu én later	20
Harteraad en Hartstichting bundelen hun krachten voor een hartgezond Nederland	21
Wij zijn benieuwd naar jouw reactie!	22

Waarover gaat deze folder?

Binnenkort krijg je een hartkatheterisatie. Dit kan om verschillende redenen zijn. Bijvoorbeeld omdat je pijn op de borst hebt en de arts wil onderzoeken waar de klachten vandaan komen. Of omdat je last hebt van hartritmestoornissen. Je kunt ook een hartkatheterisatie krijgen omdat je een hartinfarct hebt gehad.

Wat is een hartkatheterisatie? Wie voert een hartkatheterisatie uit? En wat gebeurt er dan precies? Dat lees je in deze folder. De Hartstichting vindt het belangrijk dat je goed geïnformeerd bent. We geven je met deze folder graag een steuntje in de rug.

Heb je nog vragen naar aanleiding van deze folder? Bel dan met een voorlichter van de Hartstichting via 0900 3000 300. Chatten kan ook: **hartstichting.nl/voorlichting**

Wil je een filmpje bekijken over een hartkatheterisatie? Dat kan op onze website: **hartstichting.nl/hartkatheterisatie**

Redenen voor een hartkatheterisatie

De arts stuurt je om verschillende redenen door voor een hartkatheterisatie.

- Je hebt klachten, zoals pijn op de borst. In dat geval kijkt de arts met dit onderzoek of er vernauwingen zijn in de kransslagaders. Dat zijn de slagaders die rondom het hart liggen en het hart bloed leveren.
- Je hebt een hartinfarct gehad. Met een hartkatheterisatie bepaalt de arts de ernst en de plaats van de schade.
- Je hebt last van hartritmestoornissen.
- Je hebt een andere hartaandoening, bijvoorbeeld een aangeboren hartafwijking of een hartspierziekte.

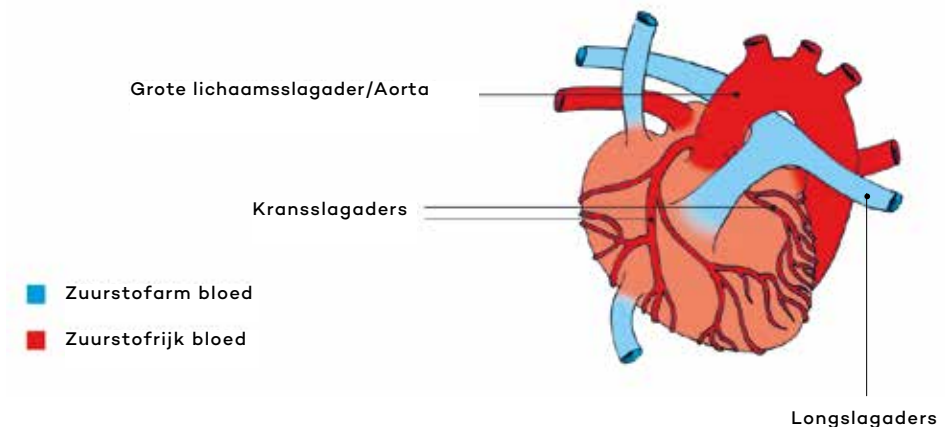
De redenen voor een hartkatheterisatie zijn heel verschillend. Met de uitslag van het onderzoek beslist de arts welke behandeling je krijgt. Soms is extra onderzoek nodig.

Het hart

Het hart pompt bloed met zuurstof door het lichaam via de slagaders.

De aders voeren het zuurstofarme bloed weer terug naar het hart. Het

zuurstofarme bloed gaat via het hart naar de longen, waar er weer zuurstof in het bloed komt. Het hart zelf krijgt zuurstof via de kransslagaders.

Wat is een hartkatheterisatie?

Een hartkatheterisatie is een manier om bij het hart te komen voor onderzoek of behandeling. De arts gebruikt hiervoor katheters. Dat zijn dunne buigzame slangetjes of draden. Die brengt de arts via een bloedvat naar het hart. Er bestaan verschillende soorten katheters. Sommige zijn voor onderzoek, andere voor behandeling. Deze folder gaat alleen over het onderzoek.

De katheter gaat meestal naar binnen via een ader of slagader in de pols of lies. Via de slagader komt de katheter in de linkerhelft van het hart. En via de ader in de rechterhelft.

Wil de arts de kransslagaders van het hart zien? Dan gebruikt hij altijd de slagader. En gaat dan via de grote lichaamsslagader (aorta) naar de kransslagaders.

Een hartkatheterisatie gebeurt op een speciale katheterisatiekamer in het ziekenhuis. Je ligt op een onderzoekstafel met daarboven een röntgenapparaat.

Onderzoek

Met een hartkatheterisatie kan de arts het hart en de kransslagaders van binnen onderzoeken. Dit onderzoek heet **coronaire angiografie (CAG)**. Met een holle katheter is het mogelijk om:

- vloeibare medicijnen of contrastvloeistof in het hart te spuiten. Met contrastvloeistof kunnen de artsen bewegende beelden van het hart maken. Zo zien ze hoe de slagaders lopen. En of er vernauwingen zijn.
- de bloeddruk in het hart te meten.
- de ernst van een vernauwing te meten. Dat kan door de druk voor en na een vernauwing te meten. Of door een echo van een vernauwing te maken.
- de werking van de kransslagaders en de kleine vaatjes van het hart te onderzoeken. Dit heet een **coronaire functietest**.

Met een elektrodekatheter bestudeert de cardioloog het hartritme. Een elektrode-katheter is een draad met in het midden een elektrode. Dat is een metalen kern die elektrische prikkels geleidt.

Met een elektrodekatheter is het mogelijk om:

- de elektrische activiteit in verschillende delen van het hart te meten;
- extra prikkels naar het hart te brengen. Zo probeert de cardioloog de hartritmestoornis op te wekken. Als dat lukt, kan hij zien waar deze precies ontstaat en vaststellen om welke ritmestoornis het gaat. De ritmestoornis is te zien op een hartfilmpje (ECG).

Dit heet **elektrofysiologisch onderzoek (EFO)**. Je krijgt dit als je last hebt van hartritmestoornissen. Of als je misschien een implanteerbare cardioverter defibrillator (ICD) krijgt.

Wil je meer weten over hartritmestoornissen? Download dan via onze webshop de folder *Hartritmestoornissen*:
shop.hartstichting.nl

Wil je meer informatie over het elektro-fysiologisch onderzoek? Kijk dan op onze website: **hartstichting.nl/EFO**

Behandeling

Een dotterbehandeling of het plaatsen van een stent in een kransslagader gebeurt ook met een katheter. De behandeling gebeurt meestal niet direct na het onderzoek. Daarvoor krijg je een nieuwe afspraak.

Andere mogelijke behandelingen zijn het plaatsen van een nieuwe hartklep of een ablatie. Bij een ablatie maakt de arts met de katheter kleine littekens op het hart. Zo kan hij de hartritmestoornis uitschakelen.

Voor de hartkatheterisatie

Voordat je de hartkatheterisatie krijgt, heb je een gesprek met de cardioloog. De cardioloog legt uit waar de katheter naar binnen gaat: meestal in je pols of in je lies. Ook hoor je of je vlak van tevoren nog mag eten en drinken. En of je de medicijnen die je normaal gebruikt, gewoon mag blijven innemen. Het kan zijn dat je een paar dagen voor het onderzoek moet stoppen met sommige medicijnen.

Het onderzoek zelf duurt ongeveer één tot anderhalf uur en doet meestal geen pijn. De prik van de verdoving voel je wel. Voor het onderzoek blijf je een dag in het ziekenhuis. En soms ook nog een nacht.

In sommige ziekenhuizen krijg je kort voor de hartkatheterisatie een kalmerend middel.

Bij het onderzoek gebruikt de arts contrastvloeistof met jodium. Als je overgevoelig bent voor jodium, meld dit dan aan de verpleegkundige. Je krijgt dan voordat het onderzoek begint medicijnen die een allergische reactie voorkomen.

Tips om je voor te bereiden

- Zorg dat er iemand is die je weer thuis brengt na de hartkatheterisatie. Je mag niet zelf rijden.
- Zorg dat je een overzicht van je medicijnen bij je hebt. Je kunt daar bij de apotheek om vragen.
- Neem spullen mee voor een overnachting. Soms moet je een nachtje blijven na de hartkatheterisatie.
- Neem ook een paar dikke sokken mee, want in de katheterisatiekamer is het meestal koud.
- Soms krijg je het onderzoek wat later dan gepland, bijvoorbeeld vanwege spoedgevallen. Neem wat te lezen mee. Dat komt ook na het onderzoek van pas.
- Doe sieraden en horloge af en laat deze thuis.
- Je kunt het beste vlak voordat het onderzoek begint nog even naar het toilet gaan.

Vlak voor het onderzoek

Vanaf de afdeling brengen verpleegkundigen je naar de katheterisatiekamer. Daar ga je op de onderzoekstafel liggen.

Om een ontsteking door bacteriën of virussen te voorkomen dragen de zorgmedewerkers steriele kleding.

In de katheterisatiekamer maken gespecialiseerde verpleegkundigen de lies, pols of arm schoon. Daarna bedekken zij je lichaam vanaf de hals met steriele doeken. Op de plaats waar de arts de katheter inbrengt, blijft een opening in de doeken.

Hoe gaat een hartkatheterisatie?

Je krijgt eerst een prik met verdoving op de plek waar de arts de katheter inbrengt. Dat is meestal in de pols of in de lies. Daarna prikt de arts een ader of slagader aan. Om het prikgaatje open te houden, plaatst de arts een klein buisje (hulsje). Via dit hulsje schuift de arts eerst een dun draadje naar binnen. Over dit draadje schuift hij de katheter door de ader of slagader naar het hart.

Via de katheter wordt contrastvloeistof ingespoten. Hierdoor zijn de kransslagaders goed te zien op de röntgenfilm. Zo kan de cardioloog precies zien of er een vernauwing zit, en waar. Vaak wisselt de cardioloog van katheter. Dit is nodig om alle bloedvaten goed in beeld te brengen of om metingen te doen. Het onderzoek duurt meestal 1 tot 1,5 uur.

Als het onderzoek klaar is, haalt de arts de katheter weg. Het prikgaatje moet daarna dichtgedrukt worden.

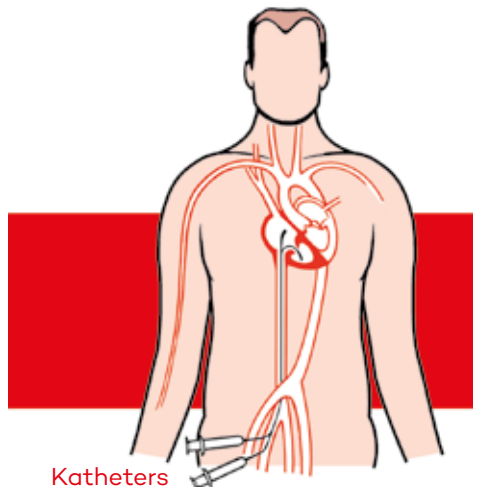
Deed de arts het onderzoek via de lies? Dan krijg je een drukverband en moet je een paar uur stil blijven liggen (bedrust). Soms plaatst de arts een oplosbaar plugje in de lies. Dit verdwijnt vanzelf binnen 3 maanden. Met een plugje is een drukverband niet nodig en hoef je minder lang bedrust te houden.

Deed de arts het onderzoek via de pols? Dan krijg je een bandje om je pols met

een klein luchtkussentje. Dit drukt het prikgaatje tijdelijk dicht. Hoe lang je in bed moet blijven, verschilt per ziekenhuis.

Wil je je goed voorbereiden op het onderzoek? Op onze website staat een filmpje. Daarin legt een cardioloog uit hoe het onderzoek gaat. Ook hoor je hoe een patiënt de hartkatheterisatie ervaart. Het filmpje vind je op

hartstichting.nl/hartkatheterisatie

Wat merk je van de hartkatheterisatie?

Als de cardioloog de katheter in de (slag)ader schuift, doet dat meestal geen pijn. De bloedvaten hebben van binnen namelijk geen gevoel. Wel kun je een vervelend of drukkend gevoel ervaren. Heb je toch pijn? Dan kan de cardioloog wat verdoving bijspuiten. Tijdens het onderzoek houdt de cardioloog je bloeddruk en hartslag goed in de gaten. Je kunt met de cardioloog en de verpleegkundige praten tijdens de katheterisatie en hen vertellen wat je voelt.

Het inspuiten van de contrastvloeistof zorgt vaak wel voor lichte ongemakken:

- Een warm gevoel in het hele lichaam. Dit is na vijftien seconden weer weg.
- Het gevoel dat je moet plassen.
- Misselijkheid. De meeste ziekenhuizen vragen je daarom van tevoren niets te eten en te drinken.
- Pijn op de borst. Geef het onmiddellijk aan als je hier last van hebt. Je krijgt dan een pil of spray onder je tong tegen de pijn. De cardioloog wacht met het onderzoek totdat de pijn over is.

Bij gebruik van elektrodekatheters krijg je soms kort hartkloppingen of word je duizelig. De cardioloog of verpleegkundige waarschuwt je wanneer dit gebeurt.

De röntgenapparatuur maakt geluid als er beelden van het hart worden opgenomen. Dat hoor je terwijl je op de onderzoekstafel ligt. Tijdens het filmen wordt het licht in de kamer gedimd. Zo kan de arts de beelden beter bekijken op het scherm. Na het filmen gaat het licht weer aan.

De risico's

Tijdens of na de hartkatherisatie is er een kleine kans op problemen. Bijvoorbeeld een nabloeding of hartritmeklachten. De artsen en verpleegkundigen weten dit. En weten hoe ze hiermee om moeten gaan.

De arts zal altijd de kans op problemen afwegen tegen de voordelen van het onderzoek. Zoals de informatie die het onderzoek oplevert. De meeste hartkatherisaties gaan gelukkig zonder problemen.

Mogelijke problemen die kunnen ontstaan:

- een bloeditstorting of nabloeding bij het prik gat
- pijn bij het prik gat
- misselijk voelen
- benauwd zijn
- pijn op de borst
- hartritme stoornissen
- een ontsteking door bacteriën of virussen
- een allergische reactie op de contrastvloeistof
- contrastvloeistof wat in het lichaam lekt
- kramp in een bloedvat
- schade aan een bloedvat
- schade aan de nieren
- schade aan de hartspier
- bloedstolsels die tot een hartinfarct of een herseninfarct kunnen leiden
- overlijden (bijna nooit)

Na de hartkatheterisatie

Als het onderzoek klaar is, ga je terug naar de verpleegafdeling of dagbehandeling. Hoe lang je daar moet rusten, hangt af van de plek waar de katheter is ingebracht (lies of pols).

Katheterisatie via de pols

Heb je de katheterisatie via de pols? Sommige ziekenhuizen adviseren geen bedrust, andere ziekenhuizen houden 2 uur bedrust aan.

Je krijgt een bandje met een luchtkussentje om je pols, dat vier tot zes uur moet blijven zitten. De pols en/of arm kan een paar dagen wat gevoelig zijn.

Katheterisatie via de lies

Heb je de katheterisatie via de lies? Dan moet je nog een paar uur plat in bed liggen. Dat kan vervelend zijn, zeker als je rugklachten hebt.

Meestal mag het hoofdeinde van het bed een klein beetje omhoog. Zorg er wel voor dat je je hoofd niet optilt. Dat verhoogt de druk in de lies en kan ervoor zorgen dat het prik gat gaat bloeden. Laat het been met het drukverband of de plug rustig liggen.

De verpleegkundige controleert vaak je bloeddruk, je hartslag en het prik gaatje. Rond het prik gaatje kan een blauwe plek ontstaan. Die verdwijnt meestal binnen twee weken. Is de katheter via de lies ingebracht? Dan kan je ook een blauwe plek op je been krijgen.

Het is goed om veel te drinken. Zo plas je de contrastvloeistof weer snel uit. De verpleegkundige helpt je als je naar het toilet moet.

Heb je een paar uur plat gelegen? Dan mag je weer rechtop zitten als dat fijn voelt. Vraag om kussens of pijnstillers als je pijn hebt.

Je mag met de verpleegkundige een stukje lopen. De cardioloog of verpleegkundige beslist wanneer het drukverband eraf mag. Als het prik gaatje goed dicht blijft, mag je weer rustig meer gaan bewegen.

Weer naar huis

Als het onderzoek in een dagbehandeling gebeurt, dan ben je 's avonds alweer thuis. Zorg er wel voor dat er iemand is die je naar huis brengt. Je mag zelf namelijk nog niet autorijden of fietsen. Het is verstandig om de eerste nacht na het onderzoek niet alleen te slapen.

Krijg je de hartkatheterisatie niet in een dagbehandeling? Dan blijf je na het onderzoek nog een nacht in het ziekenhuis. De volgende ochtend mag je weer naar huis.

De eerste dagen thuis

De eerste dagen moet je voorzichtig zijn met de wond in je lies of pols. Je mag drie tot vijf dagen geen zware dingen tillen. En niet autorijden, fietsen of zwemmen.

Ben je in de lies geprikt? Wees dan voorzichtig met traplopen. Pers niet te hard op het toilet en probeer zo min mogelijk te bukken of te hurken.

Ben je in de pols geprikt? Wacht dan even met huishoudelijk werk. Na drie tot vijf dagen ga je alles rustig aan weer doen. Deze adviezen zijn er om de wond in pols of lies te beschermen. Het is niet gevaarlijk voor het hart zelf om weer te bewegen.

Wanneer neem je contact op met het ziekenhuis of de huisarts?

Je krijgt van het ziekenhuis uitleg mee

voor thuis. Neem contact op als je last krijgt van:

- pijn op de borst
- koorts (38°C of hoger)
- huiduitslag
- een bloedende prikopening in de lies of pols. Een klein beetje nadruppelen is niet erg.
- een pijnlijke, dikke, rode of warme lies
- een gevoelloos of pijnlijk been
- een dikke of pijnlijke onderarm
- een gevoelloze of koude hand

Bel direct 112:

- Als de pols of lies ineens dikker wordt. Dit kan wijzen op een nabloeding. Ga liggen en druk stevig met een vuist op de ontstane bobbel tot er hulp komt. Of laat iemand anders stevig op de bobbel drukken.
- Als de wond pompend bloedt (het bloed komt er in golven uit). Dit betekent dat er een slagader bloedt. Blijf rustig. Druk het bloedvat dicht met je vingers of vuist, ongeveer 1 tot 2 cm boven de wond. Of laat dit doen door een ander. Blijf dit doen tot er hulp is.

De uitslag van de het onderzoek

Met de hartkatheterisatie kijkt de arts of een behandeling nodig is. En welke behandeling dan het beste is. De cardioloog beoordeelt de uitslag. Ook kijkt hij naar andere onderzoeken die al gedaan zijn. Soms bespreekt de cardioloog jouw situatie in een speciaal 'hartteam'. In dit team zitten andere cardiologen en hartchirurgen. Samen bepalen zij de beste behandeling. Hierdoor kan het even duren voordat je de uitslag krijgt.

De cardioloog bespreekt de uitslag van het onderzoek met je. Ook neemt hij het behandelingsvoorstel met je door. Schrijf de vragen op die je te binnen schieten voor het gesprek met de cardioloog. Zo vergeet je ze niet en bespreek je de dingen die je belangrijk vindt.

Wil je meer weten over de behandeling die je krijgt? Lees dan onze folder over de dotter- en stentbehandeling. Of over de bypassoperatie. Je kunt de folders downloaden via onze website:

shop.hartstichting.nl

Welke behandeling volgt?

De arts kan verschillende behandelingen voorstellen. Soms is een aanpassing van een medicijn of de manier waarop je leeft voldoende. Maar misschien is er een dotter- of stentbehandeling nodig. Soms is een operatie de beste oplossing, bijvoorbeeld een bypassoperatie.

Waar vind je meer informatie?

Voorlichters

Heb je vragen over hart- en vaatziekten of over een gezonde leefstijl? Bel dan met een voorlichter van de Hartstichting via telefoonnummer 0900 3000 300.

Chatten kan ook. Kijk voor de openingstijden op de website:

hartstichting.nl/voorlichting

Folders

De Hartstichting geeft folders uit over gezonde voeding, bewegen, hoog cholesterol, hoge bloeddruk, overgewicht en over verschillende hart- en vaatziekten. Download de folders via onze website: **shop.hartstichting.nl**

hartstichting.nl

Op je gemak een filmpje bekijken over de werking van het hart? En betrouwbare informatie lezen over hart en vaten?

Of inspiratie opdoen voor gezond leven?

Ga dan eens naar onze website. Hier vind je informatie over hart- en vaatziekten, factoren die het krijgen van hart- en vaatziekten beïnvloeden, gezond leven en natuurlijk over de Hartstichting zelf.

Kijk op **hartstichting.nl**

Meer weten over gezond leven en eten?

Op hartstichting.nl vind je uitgebreide informatie over gezond leven en eten. De Hartstichting werkt ook samen met andere organisaties die je goed kunnen helpen.

Stoppen met roken

Op zoek naar hulp bij het stoppen met roken? Kijk dan eens op **ikstopnu.nl** of vraag je huisarts om advies. De combinatie van begeleiding en hulpmiddelen (nicotinepleisters of medicijnen op recept) is de meest succesvolle methode om te stoppen. Je kunt begeleiding krijgen bij je eigen huisarts of bij een gespecialiseerde coach. Je zorgverzekeraar vergoedt de kosten voor begeleiding en hulpmiddelen. Dit gaat niet van het eigen risico af. Informeer bij je zorgverzekeraar naar de precieze voorwaarden.

Voor meer informatie en advies over stoppen met roken, begeleiding of vergoedingen kun je terecht bij het Trimbos-instituut:

Website: **ikstopnu.nl**

Stoplijn: 0800 - 1995 (gratis)

Gezonde voeding

Het Voedingscentrum informeert je op verschillende manieren over voeding en gezond eten. Zo hebben ze folders met dieetadviezen, o.a. de folders *Minder zout eten* en *Voedingsadviezen bij een verhoogd cholesterolgehalte*. Op de website vind je veel informatie. Ook kun je daar via de webshop folders bestellen.

Voedingscentrum

Website: **voedingscentrum.nl**

Iedereen een gezond hart, voor nu én later

Dát is het doel van de Hartstichting. Want alles start met het hart. Er zijn nu 1,7 miljoen mensen met een hart- of vaatandoening. Komen we niet in actie, dan zijn dat er over enkele jaren 1 miljoen méér dan nu. Daarom wil de Hartstichting de hartgezondheid van Nederland duurzaam verbeteren door:

- de omgeving gezonder te maken;
- mensen met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten vroeg op te sporen en hen te stimuleren gezond te leven;
- hartziekten eerder te herkennen en te investeren in onderzoek naar de beste behandeling;
- het stimuleren van snelle hulp in noodsituaties.

Meer informatie? Kijk op hartstichting.nl

Hartstichting

Harteraad en Hartstichting bundelen hun krachten voor een hartgezond Nederland

Patiëntenorganisatie Harteraad en gezondheidsfonds de Hartstichting zijn per 1 september 2025 samengegaan als één organisatie. Gedreven door één heldere ambitie: een betere kwaliteit van leven voor mensen met hart- en vaatziekten én een hartgezonde toekomst voor ons allemaal.

Na jarenlange samenwerking bundelen we onze ervaring en slagkracht om de zorg beter te ondersteunen, de stem van patiënten krachtiger te laten klinken en nog meer resultaat te behalen op het gebied van preventie, voorlichting, onderzoek en belangenbehartiging richting de

overheid en zorg. Betrokkenheid blijft voor ons van onschatbare waarde. Tot januari 2026 blijven Harteraad en de Hartstichting zichtbaar onder hun eigen naam.

We blijven dezelfde informatie, activiteiten en ondersteuning bieden. Achter de schermen geven we de samenvoeging zorgvuldig vorm. Vanaf 2026 gaan we samen verder onder één vertrouwde naam: de Hartstichting. Ons uitgangspunt is en blijft: werken aan een hartgezond Nederland en doen wat goed is voor mensen met (een verhoogd risico op) hart- en vaatziekten en hun naasten.

Harteraad

wordt Hartstichting

De Hartstichting heeft deze informatie met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld, met medewerking van de Nederlandse Vereniging Voor Cardiologie (NVVC). Het gaat om algemene informatie, waaraan niet zonder meer medische conclusies voor een individuele situatie kunnen worden verbonden. Voor een juiste beoordeling van je eigen situatie moet je dus altijd overleggen met je arts of een andere professionele hulpverlener.

Wij zijn benieuwd naar jouw reactie!

De Hartstichting vindt het belangrijk dat onze folders duidelijk zijn en prettig leesbaar. Daarom zijn we benieuwd naar je reactie op beide punten. Stuur een e-mail naar brochures@hartstichting.nl

Colofon

Oorspronkelijke tekst: Tekstschrijvers.nl, Rotterdam, Nijmegen,
Amsterdam in samenwerking met de Hartstichting

Vormgeving: Hartstichting

Foto's: Dorien van der Meer Fotografie, Amsterdam
Zorg in Beeld, Shutterstock

Druk: Opmeer papier pixels projecten, Leiden

Copyright: Hartstichting

Uitgave: september 2025 (versie 6.0)

Deze folder is CO₂ neutraal vervaardigd op chloor- en zuurvrij papier.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

hartstichting.nl

Hartstichting
Postbus 300, 2501 CH Den Haag

62509 | Deze folder is vervaardigd uit chloor- en zuurvrij papier

Hartstichting